

Čchen S'-chung 陳思宏 (Tchaj-wan)

Čchen S'-chung (Kevin Chen) během dospívání v prostředí, které bylo plné patriarchálních očekávání a nároků, bojoval se svou identitou gaye, proto svou tvorbu vnímá jako akt vykoupení a způsob, jak přežít. Jeho příběhy jsou plné života, rozmanité a komplikované; stavějí na kontrastu mezi intenzivní citovou bolestí protagonistů a pestrobarevnými světy, které obývají. Píše živě, hravě a někdy až dekonstruktivně, tradiční čínské literární formy obrací naruby, leckdy je však rozbíjí jen proto, aby je znovu vystavěl. Čchen S'-chung je důležitým hlasem marginalizovaných komunit; svým dynamickým a transformativním přístupem k vyprávění čtenáře baví a současně je uvádí v pochyby – a zároveň je vzdělává. Román *Město duchů* (2019), zasazený do autorova rodného města, byl přeložen do dvanácti jazyků. Mezinárodní ohlas je jen dalším důkazem přitažlivosti a aktuálnosti témat, jimž se Čchen S'-chung věnuje.

úryvek z románu *Rejdiště duchů* přeložil Ivo Pajorek

První kapitola

První řada domů

„Odkud jsi?“

To byla první otázka, kterou mu On dal. Dal mu toho ale mnohem, mnohem více: německý pas, nový domov, příležitost k útěku a také spoustu dalších otázek. On se vůbec od samého začátku rád vyptával: Jaké to je u vás doma? Kolik máš sourozenců? Bývá na ostrově v létě horko? Jsou tam cikády? A hadi? Jak tam vypadají stromy? A jak se jmenují? Tečou tam řeky? A co zavlažovací kanály? Kdy bývá období dešťů? Nastávají záplavy? Máte úrodnou půdu? Co se na ní pěstuje? Proč s tebou nemůžu na pohřeb? Proč se vracet domů? Proč se nevrátit domů?

Otazníky ho tahaly za vlasy a zarývaly se mu do kůže. Nechtělo se mu ani odpovídat, jak těžké ty otázky byly. Reagoval vyhýbavě, spřádal pavučiny lží, ale takto nakaširovaná minulost měla spoustu děr a přetékala vnitřními rozpory; připomínala spíše špatně napsaný román, kde se na začátku první kapitoly objevil na scéně stůl a na něm jedna pistole, dva nože a tři deníky. Bylo nutné, aby pistole v některé z dalších kapitol vystřelila, stejně tak nožům bylo dáno čtvrtit a loupat a otevřením deníků se měla vyřešit zápleтка celého příběhu. Jenže román jeho života byl chaotický a neuspořádaný: jak tak psal a psal, mezitím úplně zapomněl na pistoli, nože i deníky a místo toho mu přicházelo na mysl všelijaké haraburdí a smetí rozházené na stole; neustále připisoval nesouvisející a nikam nesměřující vodítka: plakát pověšený na stěně, zářivě rudé trenýrky nebo obličej uvnitř igelitového pytlíku. Když se člověk zkazí, román zpráchniví i s ním a je pak plný děr.

Jako člověk byl plný děr odshora až dolů a ty díry byly napěchované minulostí, o níž nechtěl

hovořit; zážitky, které se mu ve vzpomínkách popletly a o nichž tvrdil, že už je zapomněl. Když se stalo, že ty díry pukly, vypadaly z nich všelijaké příběhy.

Jak je vylíčit? Jak je zapsat?

Nedaly se vyjádřit slovy, a tak nezbylo než jen psát: Pocházím z jednoho zapadákov.

Vidlákov jménem Jung-ťing ve střední části ostrova. Na začátku devatenáctého století sem přibyli imigranti z Kantonu [na pevninské Číně], kteří si v rovinaté pustině postavili pár domků kolem ulice. Ano, skutečně tam teče voda, protože místní vybudovali umělé kanály; asi jako ty, o kterých mluvil T. Tamější nejstarší zavodňovací strouhy pocházely už z osmnáctého století a přiváděly vodu z nejdelšího tchajwanského vodního toku – Bahnité řeky – k zemědělcům, kteří ji potřebovali k zavlažování políček. Zpočátku mezi osadníky často probíhaly etnické boje, ustavičně vypukaly požáry a skutečně nastávaly záplavy. Není divu, že s nadějí na zachování míru a pokoje dostala osada jméno Jung-ťing (Věčný klid).

V okolí se rozprostíral rovinatý terén. Žádné kopce, žádné svahy, až v dálce na východě mohlo zvědavé oko popatřit na smaragdově zelená pohoří. Bahnitou řeku na západě nebylo ani vidět, ani slyšet, avšak starousedlíci tvrdili, že kdo se vydá tímto směrem, narazí nakonec na Tchajwanský průliv. Z osadníků, kteří trávili čas rolničením, však opustila rodnou hroudu jen hrstka; ostatní v životě neslezli jedinou horu a nikdy nespátřili moře. Zdejší půda byla vcelku úrodná, dobře zadržovala vlhkost a vyhovovala květinám, betelu a samozřejmě rýži. I několik století od osídlení to tu pořád vypadalo jako na vesnici: nízké domky farmářů a mezi nimi hrstka památkově chráněných „dvorů spojených ze tří stran“, které však bývaly cílem návštěv turistů jen zřídkakdy. Prosperita sem ještě nedorazila.

V sedmdesátých letech dvacátého století přišla do Jung-ťingu cizí stavební firma, zabrala kus půdy a pustila se na něm do výstavby vůbec prvních řadových domů městského typu. Celkem desítka třípodlažních řadovek se měla stát jakousi přehrou velkolepému místnímu rozvoji. Vysoké budovy jsou přece známkou rozvoje. Vždyť mnozí ze starousedlíků do té doby ani vyšší stavby nespátřili! Železobetonová konstrukce, litá teracová podlaha, splachovací záchody, na kterých se dalo sedět, zkrátka samé nevídané novoty. A v jedné z těch řadovek – konkrétně v páté zleva – vyrostl on. V šesté zleva bydlívala jeho starší sestra, nyní je místo opuštěné. V sedmé zleva pak bývala půjčovna videokazet, nyní je dům celý ohořelý a na balkóně visí už léta cedule „Na prodej“ 出售. Horní část znaku „prodej“ 售 se mezitím odloupla, takže nápis vypadá jako „Východ“ 出口. Také telefonní číslo pod ním je oprýskané až k nečitelnosti.

Tupě zíral na ceduli a připadal si jako v transu. Po několika letech ve vězení by takový východ, takovou cestu ven, více než ocenil. Místo toho se ale vrátil sem. Více než kdokoli jiný si však uvědomoval, že tudy jeho cesta ven nepovede. Nemohla by ho ta oprýskaná cedule s nápisem „Východ“ zavést zpět k zářivě rudým trenýrkám?

Zůstala tu jen jeho starší sestra, která teď obývala pátý dům zleva, kde dříve bydlel on.

Jedině ona nikdy neodešla. Měl to tady za takové rejdiště duchů.

Duchové prý totiž přebývají na opuštěných místech. V porovnání se světovými metropolemi bylo jeho rodiště zastrčené a odlehlé; nikdo o něm jaktěživ neslyšel. V období překotného hospodářského růstu ostrova nestačilo držet krok, takže se spousta vesničanů odsud odstěhovala a mladí se potom už nikdy nevrátili zpět: zapomněli, jak se to tu jmenovalo, a bezmocnou starší generaci nechali napospas osudu. Pojmenování, v němž se původně odrážela naděje, se stalo prokletím. Jméno jako znamení: „Věčný klid“, naprostý klid.

Letos v létě vládlo v nitru ostrova palčivé sucho. Po poledni silnice připomínaly rozpálená kamna: mohli jste si na nich připravit volské oko, osmažit rýži nebo ohřát kaši, aniž byste v kuchyni otočili knoflíkem plynu. Všechno bylo přesně jako v jeho vzpomínkách, i když sem už pěknou řádku let nezavítal. A to horko! Ve vysokých odpoledních teplotách i čas běžel pomaleji, ba i stromy si dopřávaly odpolední siestu a vítr se uklidnil. Když jste zadrželi dech a nastražili uši, mohli jste zaslechnout, jak země oddychuje sytým chrapotem, jako kdyby tvrdě spala. Nehodlala se probudit, alespoň ne do příštího deště. Když byl malý a vládlo takové počasí, oddával se ve stínu stromů tak hlubokému spánku, že ho nedokázalo probudit ani kokrhání kohoutů, zpěv cikád, kvílení prasat, syčení hadů nebo bečení ovcí. Poté, co vyrostl, však trpěl nespavostí. Ve vězení mu ze všeho nejméně chyběl klid: k uším nedoléhá bubnování dešťových kapek, padání listů... Vězeňského lékaře se zeptal, jak má v takovém strašlivém tichu spát? Pomohly by léky? Chtěl se ho doptat i na to, zda neexistují nějaké prášky, po kterých by zase uslyšel zvuk deště, ale neudělal to. Když totiž dopadaly kapky na plechovou střechu jeho domu, připomínalo to syté víření bubnů a břinkot činelů; sotva ten orchestr spustil, okamžitě ho uvedl do říše snů.

Vrátil se, protože si tolik přál slyšet déšť.

Místo toho však k jeho uším doléhal pravidelný zvuk šicího stroje.

Patřil jeho starší sestře.

Šlapala na pedál, zatímco v televizi, která stála vedle, právě vysílali polední seriál, v němž zlá tchyně právě ušetřila políček nebohé snaše. Kohouti popoledni zmateně kokrhali, ventilátor svištěl a z vedlejší vsi sem doléhalo praskání ohňostroje. Několik dnů po sobě nespál; přiletěl sem s několika přestupy a jeho mysl byla tak roztěkaná, že ani pořádně nevěděl, kde se vlastně nachází. Teprve zvuk šicího stroje ho vrátil do reality: skutečně se vrátil do rejdiště duchů.

Místo bylo navýsost opuštěné, pro duchy ideální, ale skutečně tady přebývají?

V ústní tradici venkovanů přežívala spousta duchů a jiných příšer.

Kupříkladu přímo před řadovkou vyrůstal hustý bambusový háj, k němuž nebylo radno se být jen přiblížit. Prý v něm straší duch ženy, již za japonské okupace znásilnili. Jelikož tím utrpěla její počestnost, rodina manžela ji zapudila a ona se oběsila právě v tom bambusovém háji, do nějž nyní její duch láká mladíky z okolí. Když po setmění začali psi výt na měsíc,

takzvaně „troubit na lasturu“, matka říkávala, že to zvířata už vidí duchy a je třeba jít honem rychle na kutě a neotvírat oči. Kdo je otevře, mohl by je spatřit taky a to se nemá. Když je přesto uvidíš, musíš mlčet a snažit se je setřást; utíkat pryč a doufat, že tě nechytí. Děti si vyprávěly, že nejvíce duchů žije u starodávné zavodňovací strouhy, kterou lemují vrby. Za žádnou cenu se nedotýkej jejich listů, jinak tě posedne jedna ze stromových víl. U zkoušek budeš mít nula bodů a jediným způsobem, jak se vysvobodit, je vzít si ji za ženu. Prý jsou to duše starých panen, které se za svého života nedokázaly vdát a po smrti čekají ve vrbovích na nešťastníky, kteří se s nimi ožení. Přímou ve strouze zase žije vodní duch jedné krasavice, již také trýznili japonští vojáci. Chtěla se zabít skokem do studny. To ji ještě zachránili. Ale poté, co ji k tomu všemu ještě znásilnil ošetřující lékař, utopila se nakonec v Bahnitě řece. Jenže místo toho, aby ji proud odnesl do moře, doplula přes systém kanálů až do zdejší zavodňovací strouhy a už se odtud nehnula. Děti měly za to, že mech, který ve strouze rostl, je její čerstvá zelená krev, a místo prý tak děsivě páchne od její moči. Ani hub, které na březích strouhy divoce bují, není radno se dotýkat a už vůbec není radno je pojídat: jsou to totiž její bradavky. Kdo se jich dotkne, od toho se štěstěna odvrátí a bude navždy posedlý; kdo je pozře, toho útroby se stanou domovem duchů a do sedmi dnů zemře na krvácení ze zorniček. Když na cestě spatříš červenou obálku, ani za nic na světě ji nezvedej. Je v ní totiž napsáno osm znaků odpovídajících jejímu datu narození a když ji sebereš, musíš se stát jejím ženichem. Také v jeho rodině žila žena, ze které se stal duch. Mívala rozpuštěné vlasy, pomateně cosi vykřikovala, bláznivě vyla a nakonec se utopila v téže strouze.

Když byl ještě malý chlapec, poslal jim starý pes. Přesně podle úsloví „mrtvou kočku pověs na strom, psa zahod' do vody“ nasedla matka na motorku, jeho i s mrtvým tělíčkem v náručí naložila na zadní sedlo a vyrazila ke strouze, kde se chtěla mrtvolu zbavit. Zatímco on celou dobu plakal, protože se bál tamních duchů, matka ho pobízela, ať už toho psa konečně zahodí. Stojatá voda byla zamořená mrtvými prasaty, psími těly, shnilými melouny, k tomu zaházená starými motorkami a dokonce v ní byl i celý stánek, z něž asi kdysi dávno spoře oděné dívky prodávaly betelové ořechy a další zboží. To vše pod palčivým sluncem vydávalo nesnesitelný puch, z něhož se radovaly jen milióny much, které poletovaly kolem a pro které to byla jedna velká hostina. Mezi tím vším marastem rozpoznal tlející tělíčko sousedovic žlutého psíka. Naříkal a pořád ne a ne psa zahodit s tím, že by ho raději pohřbil a postavil mu malý náhrobek. Matka mu tělo vytrhla a ono záhy na to s plesknutím dopadlo na stojatou hladinu. Mouchy se na chvíličku rozletěly, aby se vzápětí vrátily a ohlušujícím bzukotem za tento dáreček poděkovaly. Ještě ani nevysály hnijící maso a už je tu čerstvá psí pochoutka.

Jak Mu vysvětlit, že pochází z takového rejdiště duchů?

Jak Mu podat svůj absurdní život? Pět starších sester, jeden starší bratr. Nemluvný otec, naopak neskutečně užvaněná matka. Soused Zmiják, který zabíjel hady, křupan v rudých trenýrkách. Strouha, bišofky, Bílý dům, hroši, plovárna Věčný rozkvět, sklepení, karambolový sad, svatyně Matky u úpatí zdi, knihkupectví Zítřek, stříbrný vodojem.

Ve vězení se mu často zdálo o tom křupanovi, ale také o psím hřbitůvku u Něj doma na

dvorku. Když byl On malý, choval tři psy. Všichni postupně zašli a skončili zahrabaní na dvorku pod náhrobky s fotografiemi. Přesně o takovém způsobu pohřbu fantazíroval i on sám jako malý kluk, ale teprve v Německu viděl na vlastní oči, že je to možné. Zdávalo se mu těž o té strouze, ale nebyli tam žádní duchové: jako dospělý už na ně stejně nevěřil, ani se jich nebál. Ostatně, duchové nejsou strašidelní, nejkrutější jsou lidé. Strouha ve snech nezapáchala, kvetly tam lotosy a hustě ji obrůstaly lupenité houby, vrby a ozdobnice; podle barev a teploty bylo poznat, že je pravé léto. Otec ve snech čerpal vodu pro své políčko. S opálenou kůží a bělostným chrupem vypadal jako mladík, jako ten nejúctyhodnější z nejstarších synů v sousedství. Zářivě se usmíval ke slunci a všechny květiny se v jeho přítomnosti ostýchaly.

Škoda, že už Ho zabil.

Být tu s ním On a vyptávat se dále, ukázal by na tu řadu domů a odpověděl: „Pocházím z tohoto rejdiště duchů. Tady jsem vyrůstal. Dnes je svátek hladových duchů. Duchové přicházejí a já jsem také přišel zpět.“